

EEN EXCURSIE IN DRENTE.

(Vervolg en slot van blz. 185).

E verlaten het dal en gaan de zeer zwakke helling op, door den esch van Zeegse. De winterrogge maakt met zijn frisch groen een aangename indruk.

We naderen huizen, nadat ons eerst links van den weg een mooie steilrand is opgevallen, die het bouwland scheidt van het groenland. Een nietig watertje zorgt voor de loozing. Zeer waarschijnlijk is dit groenland een dun veentje.

Zeegse, een eigenaardig plaatsje! Wellicht eenig in Nederland: het ligt te midden van oude zandstuivingen! De „brink” is gevormd door een heuvel, waarin, getuigende van de gemoedelijkheid der bewoners, een gat gemaakt is, waarin

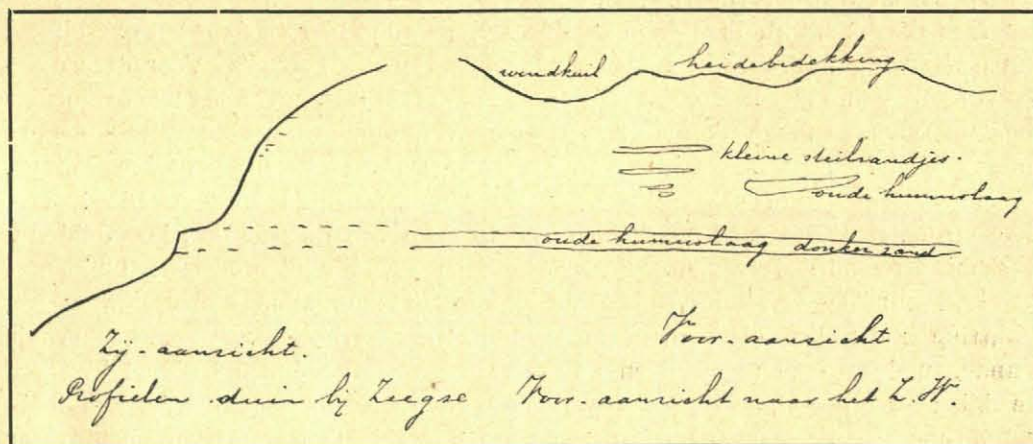

Fig. 3.

een groote kookpot staat. Het humusdek, gedeeltelijk vastgehouden door de wortels van een spichtigen eik, vormt het dak. Wat doet het in den helderen zonneschijn aangenaam in zoo'n natuur aan, als de kale eikjes afgewisseld worden door prachtig groene hulst. Naar het Noorden ziet men de kale zandstuivingen. Naderbij gekomen, vinden we tusschen de heuvels hier en daar vuursteen en graniet. Het zand blijkt bij nader onderzoek een massa vuursteen- en kwartskorrels te bevatten. Merkwaardig is de heuvel rechts. Ook hierin vindt men een oude humuslaag. Wat er boven ligt, is later er op gestoven. Duidelijk is deze humuslaag gekenmerkt door een steil trapje in het profiel. (fig. 3). Er boven is de oppervlakte naar buiten bolvormig. Daarboven is op verschillende plaatsen het heidedek door den wind weer verwoest en ziet men mooie windkuilen.

Zetten we onzen tocht oostwaarts voort, dan ontwaart men al spoedig twee

heuvelruggen, welke evenwijdig voortloopen in een richting Oost-West. Beklimmen we ze, dan zien we aan de Noordzijde van den noordelijksten een vlakte, dor en doodsch, hier en daar wat poelen met rechte kanten. Deze vlakte, aan de noord- en de Oostzijde eveneens afgesloten door een heuvelrij, is veen! Opmerkelijke tegenstelling. De heuvels zelf, zonder een steen van eenige grootte, zandstuiving in hun geheele vorm, ontstaan door den wind, sluiten de plantenvorming in. Van overstuiving op het veen geen spoor! Met zijn kleine slootjes maakt dit waterlandje, waarvan het veen gebruikt wordt door de bewoners van Zeegse, een heel anderen indruk dan het zandlandschap er omheen. Dit veen is jonger dan de heuvels. Bij Schipborg, waarover dadelijk meer, ligt veen onder het zand begraven. Dit veen is dus ouder dan het bovenliggende zand.

Merkwaardig is het verschil in hellingen van de ruggen. De hellingen, naar het veen gekeerd, zijn steil. Het zonnetje, juist in het Zuiden staande, wierp, van de Oostelijke hoogte gezien, een mooie donkere slagschaduw op het veen. Scherp kwam daardoor de rug uit.

Hoe ik ook zocht, ik kon niet anders vinden dan hier en daar het overblijfsel van een oude humuslaag ± 1 M. beneden den top der heuvels. Vóór deze overstuiving was dus hier ook al heuvelvorming, ongeveer 3 M. boven het tegenwoordige veenoppervlak. Of we dan hier niet met een oudere vorming van duinen te doen hebben? Ik wil wachten, totdat ik met meerdere gegevens kan komen.

Voortgezet werd de tocht naar Schipborg. Drijfs in het Diep! Wel eigenaardig, het zat nog vast aan de holle zijde van de bochten; hoe duidelijk was de stroomdraad te zien. En dat het diepe werkelijk erodeerde, blijkt wel het best uit de versterking van de linker- of noordzijde van den weg: een schutting moet het meenemen der zanddeeltjes verhoeden. Over het brugje gaande, nadat we al mooie open katjes van den els gevonden hadden, kwamen we bij een uitgraving voor den afvoer van water uit een veentje. Duidelijk waren aan de kanten oeverterrassen te zien, welke den stand van het water aangaven. Op den bodem lag kwartszand. Gaat men hierin een eindje graven, dan bereikt men spoedig een grijskleurige leem, de grondmoreene, welke over dit geheele terrein bedekt is met een nu eens dikkere, dan weer dunnere laag heidezand.

Nu naar het overstoven veen. Een tafelberg vertoont zich. De bewoners van Schipborg hebben gaten gegraven, en het veen er onder uitgestoken. Plassen zijn overgebleven, waartusschen nog eilanden. Deze vertoonen bovenop duidelijk de zandlagen. Op één er van was het volgende te zien. Op het veen lag een tot $1\frac{1}{2}$ M. dikke zandlaag, die oostwaarts dunner werd. In deze zandlaag vertoonden zich duidelijk ongeveer horizontale lijnen van donkerder gekleurd zand, oude oppervlakken aangevende. De afstanden, van boven naar beneden, waren 4 dM., 3 dM., 8 dM. van elkaar verwijderd. Aan de zuidzijde van het eiland waren ook vele ervan duidelijk te kennen; ze lagen $\pm 1\frac{1}{2}$ dM. uit elkander, maar waren niet zuiver evenwijdig en vertoonden kleine golvingen.

Nu naar de duinen ten Z.-O. van Zeegse. Mooie rijen, vooral aan de Oostzijde, scheiden dit landschap af van de heide met zijn veenplasjes. Een groot, ± 8 M. breed dal loopt Noord-Zuid. Hier en daar ligt een stuk graniet. In het Zuiden en Westen zijn de heuvels en heuvelreeksen begroeid met dennen. We naderen een breeden zandweg, een schapendrift, zooals die hier in Drente heet. De weg is bezaaid met vuursteen, dioriet, porfier, graniet, gneiss, roode zandsteen. Op enkele gedeelten lijkt hij wel bestraat. Wie naar steenen zoekt, vindt hier voldoende soorten. We slaan links af. Weer een laagte, $\pm \frac{3}{4}$ K. M. lang. Ontstaan? Uit de verte gezien, lijkt het, alsof Noord-Zuid loopende rimpels over het geheel uitgestrekt zijn. Prachtig evenwijdig, heuveltjes en verlagingen volgend. Wat een gezichtsbedrog! Het zijn sporen van schapepooten. Ja, zij zijn de oorzaak ook van het losser maken van de oorspronkelijke heidebedekking, waardoor de wind vat kreeg op het zand. De heidebossen aan de kant zijn geheel gevuld met het uitgestoven zand.

Verlaten we dit gebied en geven we nog slechts in korte punten aan, wat bij Oudemolen en Gasteren te zien is. Bij Oudemolen de 6 tumuli: rondkoppige grafheuveltjes. Die het dichtst bij den molen ligt, verradt zijn opbouw uit humeus zand.

De heuvels van Gasteren, insluitende veen; ten Zuiden zandstuivingen, waarin een hunnebed (fig. 4). De deksteen ontbreekt. De granieten toonen prachtige kanten, W.-O. en N.-W.—Z.-O. loopend. Enkele eilandbergjes, tafelbergen vallen op. Het veen zelf vertoont duidelijke verschijnselen van „opvriezing“, zooals dat hier genoemd wordt; de oppervlakte wordt onregelmatig, het veen verliest zijn samenhang en ook zijn waarde als brandstof.

Over Loon gingen we langs den straatweg huiswaarts, voldaan over al het genotene en opgewekt, ondanks den fijnen motregen.

Assen.

G. J. A. MULDER.

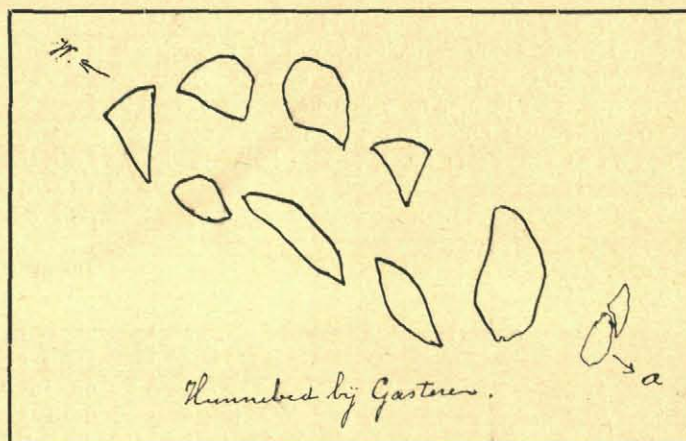

Fig. 4.